

सन २००९-१० या शैक्षणिक वर्षापासून +२ स्तरावरील
द्विलक्षी व्यवसाय अभ्यासक्रम राबविणा-या संस्थांमधील
प्रति तुकडीची प्रवेश क्षमता २५ ऐवजी ५० करण्यास
मंजूरी देणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

शासन निर्णय क्रमांक - व्हीओसी/२००९/(७५/०९)/व्यशि-४

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई - ४०० ०३२

दिनांक : ०९ जुलै २००९

- संदर्भ :- १) शिक्षण व सेवायोजन विभागाचा शासन निर्णय क्र.व्हीओसी/१०७८/४१/XXXVIII, दि.१.८.१९७८
२) उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाचा शासन निर्णय क्र.व्हीओसी/२००८/(५८/०८)/व्यशि-३, दि.२६.५.२००८
३) उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाचा शासन निर्णय क्र. व्हीओसी/ २००८/(५८/०८)/ व्यशि-३, दि.२३.६.०८
४) प्रभारी संचालक व्यवसाय शिक्षण यांचे पत्र क्र. ८/व्हीओसी/२००८/७५१, दि. २९. १. २००९
५) प्रभारी संचालक व्यवसाय शिक्षण यांचे पत्र क्र. ९/व्हीओसी/२२०३/२००९/१०९, दि. ८.४.२००९
६) प्रभारी संचालक व्यवसाय शिक्षण यांचे पत्र क्र. ९/व्हीओसी/२२०३/२००९/१०९, दि. १.६.२००९

प्रस्तावना - डॉ.कोठारी आयोगाच्या १९६४-६६ च्या शिफारशीनुसार +२ स्तरावर व्यवसाय शिक्षणाची जोड देऊन जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांना व्यवसायाचे शिक्षण देऊन रोजगार/स्वयंरोजगार करण्यासाठी सक्षम बनविण्याचे उद्दिष्ट ठरविण्यात आले होते. त्यानुसार १९७८-७९ मध्ये शासन निर्णय क्र.व्हीओसी/१०७८/४१/XXXVIII, दि.१.८.१९७८ अन्वये +२ स्तरावर विविध द्विलक्षी व्यवसाय अभ्यासक्रम सुरू करण्यात आले. या योजनेअंतर्गत व्यवसाय अभ्यासक्रम घेऊन इ.१२ वी उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांनी रोजगार/स्वयंरोजगार करावा अथवा उच्च शिक्षण घ्यावे अशा दुहेरी हेतूने सदर योजनेची आखणी करण्यात आली. या योजनेत प्रवेशित विद्यार्थी उत्तीर्ण झाल्यानंतर रोजगार/स्वयंरोजगार करू शकतात अथवा उच्च शिक्षण घेऊ शकतात. तसेच "कमवा व शिका" या स्वरूपात उच्च शिक्षण घेत असतानाच रोजगार व स्वयंरोजगार करू शकतात.

२. सद्यःस्थितीत राज्यात ४६ शासकीय, १२९ अशासकीय अनुदानित, १०२२ अशासकीय विनाअनुदानित संस्थांमध्ये +२ स्तरावरील द्विलक्षी व्यवसाय अभ्यासक्रम चार गटातील १६ अभ्यासक्रमामार्फत राबविण्यात येत आहेत. दिवसेंदिवस या व्यवसाय अभ्यासक्रमास प्रवेश घेणा-यांची संख्या वाढत असून अपू-या प्रवेश क्षमतेमुळे उच्च गुणवत्ताधारक विद्यार्थ्यांना देखील व-याच वेळेस प्रवेश मिळणे अशक्यप्राय होते.

३. उपरोक्त परिस्थितीत या अभ्यासक्रमाची वाढती मागणी लक्षात घेऊन शैक्षणिक वर्ष २००८-०९ मध्ये उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाचा शासन निर्णय क्र.व्हीओसी २००८/(५८/०८)/व्यशि-३,दि.२६.५.२००८अन्वये राज्यातील सर्व द्विलक्षी व्यवसाय अभ्यासक्रम राबविणा-या संस्थांना त्यांच्या प्रति तुकडी २५ विद्यार्थी प्रवेश क्षमते ऐवजी ५० विद्यार्थी प्रवेश क्षमता वाढवून देण्यात आली होती. तदनंतर उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाचा शासन निर्णय क्र. व्हीओसी २००८/ (५८/०८)/व्यशि-३, दि.२३.६.२००८ अन्वये सदर शासन निर्णयास पुढील आदेशापर्यंत स्थगिती देण्यात आली होती. तथापि, केंद्र शासनाचे कौशल्य वाढीबाबतचे नवीन धोरण, व्यवसाय शिक्षणाची वाढती व्याप्ती, सदर व्यवसाय अभ्यासक्रमासाठी विद्यार्थ्यांची वाढती मागणी, उपलब्ध साधनसामुग्री व सुविधांचा जास्तीत जास्त वापर करून विद्यार्थ्यांना व्यवसाय शिक्षणाची संधी उपलब्ध होण्याच्या दृष्टीकोनातून राज्यातील सर्व शासकीय, अशासकीय अनुदानित, अशासकीय विनाअनुदानित द्विलक्षी व्यवसाय अभ्यासक्रम राबविणा-या संस्थांना त्यांच्या मंजूर तुकडीची प्रवेशक्षमता २५ विद्यार्थ्यांऐवजी ५० विद्यार्थ्यांची एक तुकडी मंजूर करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधिन होता.

४. **शासन निर्णय :-** +२ स्तरावरील द्विलक्षी व्यवसाय अभ्यासक्रम राबविणा-या शासकीय, अशासकीय अनुदानित, अशासकीय विनाअनुदानित संस्थांमध्ये सध्याच्या एका तुकडीची प्रवेश क्षमता २५ विद्यार्थी इतकी आहे. आता या शासन निर्णयान्वये दिनांक २३.६.२००८ च्या शासन निर्णयान्वये दिलेली स्थगिती उठवून व दिनांक २६.५.२००८ चा शासन निर्णय अधिकृत करून द्विलक्षी व्यवसाय अभ्यासक्रम राबविणा-या सर्व चार गटातील १६ व्यवसाय अभ्यासक्रमासाठी प्रति तुकडी २५

विद्यार्थी क्षमतेपेवजी ही प्रवेश क्षमता वाढवून आवश्यकतेनुसार ५० इतकी करण्यास खालीलप्रमाणे शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

- १) शासकीय तांत्रिक विद्यालय/ केंद्र या संस्थांच्या द्विलक्षी अभ्यासक्रमासाठी प्रति तुकडी विद्यार्थी क्षमता २५ वरून ५० इतकी करण्यात येत आहे.
- २) द्विलक्षी व्यवसाय अभ्यासक्रम राबविणा-या अशासकीय अनुदानित संस्थांमध्ये द्विलक्षी व्यवसाय अभ्यासक्रमासाठी प्रतितुकडी विद्यार्थी क्षमता २५ वरून ५० इतकी करण्यात येत आहे. या वाढीव प्रवेश क्षमतेकरिता फी दर अनुदानित तुकडीप्रमाणे राहिल. याकरिता कोणताही अतिरिक्त निधी शासनामार्फत दिला जाणार नाही व ही वाढीव प्रवेशक्षमता कायम विनाअनुदानित तत्वावर राहिल.
- ३) द्विलक्षी व्यवसाय अभ्यासक्रम राबविणा-या अशासकीय विनाअनुदानित संस्थांमध्ये द्विलक्षी व्यवसाय अभ्यासक्रमासाठी प्रति तुकडी विद्यार्थी क्षमता २५ वरून ५० इतकी करण्यात येत आहे.

४.१ उपरोक्त मान्यता ही खालील अटी व शर्तीच्या अधीन राहून देण्यात येत आहे.

- १) सदरच्या प्रवेश क्षमता वाढीमुळे संबंधित संस्थांमध्ये कोणताही अतिरिक्त शिक्षकवर्ग (पूर्णवेळ शिक्षक/पूर्णवेळ निदेशक) शिक्षकेतर कर्मचारीवृंद मंजूर करण्यात येणार नाही.
- २) संबंधित संस्थांमध्ये कार्यरत शिक्षक वर्गाच्या सेवा पूर्ण कार्यक्षमतेने उपयोगात आणूनच ही योजना राबवण्याची आहे.
- ३) यासाठी कोणताही जादा निधी मंजूर करण्यात येणार नाही.
- ४) जादा प्रवेश क्षमता वाढीमुळे व्यवसाय शिक्षणाचा दर्जा कायम राहिल, याची संबंधित संस्थांनी काळजी घेणे आवश्यक आहे.
- ५) शासनाने वेळोवेळी निश्चित केलेले शिक्षण शुल्क विद्यार्थ्यांकडून आकारणे संस्थेस बंधनकारक राहिल. अतिरिक्त शुल्क आकारल्याचे निदर्शनास आल्यास शासन मान्यता तात्काळ रद्द करण्यात येईल.
- ६) अशासकीय अनुदानित संस्थांमध्ये या निर्णयाची अंमलबजावणी करतांना शिक्षक वर्ग अतिरिक्त होणार नाही याची काळजी संस्थेने घेणे आवश्यक राहिल.
- ७) विद्यार्थ्यांची मागणी लक्षात घेता ज्या संस्थाकडे आवश्यक पायाभूत सोयी सुविधा उपलब्ध आहेत अशा संस्थांनी उपरोक्त विद्यार्थी क्षमता २५ वरून ५० वाढवावी व वाढीव प्रवेश क्षमतेबाबत संचालनालयास अवगत करावे. संचालनालयाने यत्नातून खातरजमा दिनांक ३० सप्टेंबर पर्यंत करावा.
- ८) शैक्षणिक गुणवत्ता वाढविण्यासाठी उपरोक्त अटी व शर्तीमध्ये बदल करण्याचे किंवा नवीन अटी व शर्ती अंतर्भूत करण्याचे अधिकार शासनाचे राहतील.
- ९) या निर्णयाची अंमलबजावणी शैक्षणिक सत्र २००९-१० पासून करण्यात यावी.
- १०) हा शासन निर्णय राज्य शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २००९०७१५१६०१११०० आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

२१/१२/०९

(शोभा वि. पत्की)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) प्र. संचालक (व्यवसाय शिक्षण) व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य मुंबई-१
- २) अध्यक्ष, सचिव महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, भांबुर्दा, शिवाजीनगर, पुणे
- ३) शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ४) सर्व विभागीय शिक्षण उपसंचालक, (शालेय शिक्षण विभाग), मुंबई/पुणे/नाशिक/कोल्हापूर/ नागपूर/ अमरावती/लातूर/ औरंगाबाद. (यांचेकडे व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयामार्फत)
- ५) सहसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण प्रादेशिक कार्यालय, मुंबई/नाशिक/ पुणे/ अमरावती/ औरंगाबाद/ नागपूर (व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालया मार्फत.)
- ६) सर्व जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी (संचालनालयामार्फत)
- ७) मा. मंत्री (उ व तंशि) यांचे खाजगी सचिव
- ८) मा. राज्यमंत्री (उ व तंशि) यांचे खाजगी सचिव
- ९) निवड नस्ते (व्यांश-४)